

poplatku, § 10a – lhůta k vrácení poplatku, § 12 – autoremedura, § 13 odst. 2 – subsidiární aplikace daňového řádu, § 14 – opravné prostředky ve správním soudnictví

Související předpisy:

§ 29 odst. 3, § 43 odst. 1, § 50b odst. 1, odst. 4 písm. a), § 55 věta druhá, § 57 odst. 3, § 114 odst. 2, § 115, § 117, § 137 odst. 1, § 138, § 142 odst. 1, § 159a odst. 4, § 169 odst. 2 a 3, § 202 odst. 1 písm. a), § 204, § 210a, § 237 o. s. ř., – § 36 odst. 3, § 37 odst. 5, § 40 odst. 4, odst. 5 věta třetí, § 42 odst. 4, § 46 odst. 1 písm. a), § 49 odst. 1 a 4, § 57 odst. 1, § 60 odst. 1, § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s., – § 2 odst. 5, § 157, § 166 odst. 1 písm. a), § 233, § 235, § 251, § 252 daňového řádu, – § 112 zák. o veř. rejstřících, – vzory ministerstva, vzor o. s. ř. č. 064 až 065a

§ 10

Vrácení poplatku

(1) Soud vrátí poplatek z účtu soudu, jestliže jej zaplatil ten, kdo k tomu nebyl povinen. Bylo-li na poplatku zapláceno více, než činila poplatková povinnost, vrátí soud přeplatek. Z účtu soudu vrátí soud obdobně i poplatek, popřípadě přeplatek na poplatku zaplaceném kolkovou známku. Poplatek ani přeplatek na poplatku se nevrací, nepřevyšuje-li částku 50 Kč, s výjimkou uvedenou v odstavci 2.

(2) Soud vrátí poplatek z účtu soudu i tomu, kdo jej zaplatil na základě nesprávné výzvy soudu nebo na základě nesprávného rozhodnutí soudu, kterým mu byla tato povinnost uložena.

(3) Soud vrátí z účtu soudu i zaplacený poplatek za řízení, který je splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti, snížený o 20 %, nejméně však o 1 000 Kč, bylo-li řízení zastaveno před prvním jednáním. Obdobně vrátí soud poplatníkovi přeplatek na poplatku (odpovídající část poplatku) vzniklý podle § 6a odst. 3, bylo-li řízení zastaveno jen zčásti. Byl-li návrh na zahájení řízení před prvním jednáním odmítnut, soud vrátí z účtu soudu zaplacený poplatek.

(4) Soud vrátí z účtu soudu zaplacený poplatek snížený o 20 %, nejméně však o 1 000 Kč, i v případě, bylo-li řízení zastaveno po vydání platebního rozkazu pro zpětvzetí návrhu, k němuž došlo nejpozději v poslední den lhůty k podání odporu nebo námitek proti platebnímu rozkazu, elektronickému platebnímu rozkazu nebo evropskému platebnímu rozkazu. Soud postupuje stejným způsobem po podání odporu nebo námitek, bylo-li řízení zastaveno před prvním jednáním. Bylo-li řízení zastaveno jen zčásti, vrátí soud poplatníkovi přeplatek na poplatku (odpovídající část poplatku); věta první se použije obdobně.

(5) V řízení, v němž lze rozhodnout bez jednání, postupuje soud obdobně podle odstavců 3 a 4, dokud nebylo vydáno rozhodnutí o věci samé.

(6) Bylo-li řízení o rozvod manželství zastaveno nebo byl-li vzat návrh na zahájení řízení zpět nejpozději před vydáním rozhodnutí soudem prvního

stupně, vrátí soud z účtu soudu zaplacený poplatek v plné výši. Byl-li návrh na zahájení řízení o rozvod manželství vzat zpět po vydání rozhodnutí soudu, které nenabýlo právní moci, aniž bylo podáno odvolání, vrátí soud z účtu soudu polovinu poplatku. Bylo-li řízení o zrušení, neplatnosti nebo určení, zda tu partnerství je či není, zastaveno nebo byl-li vzat návrh na zahájení řízení zpět nejpozději před vydáním rozhodnutí soudem prvního stupně, vrátí soud z účtu soudu zaplacený poplatek v plné výši. Byl-li návrh na zahájení řízení o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci partnerství vzat zpět po vydání rozhodnutí soudu, které nenabýlo právní moci, aniž bylo podáno odvolání, vrátí soud z účtu soudu polovinu poplatku.

(7) Soud vrátí z účtu soudu zaplacený poplatek snížený o 20 %, nejméně však o 1 000 Kč, v případě schválení smíru mezi účastníky řízení před tím, než je ve věci samé rozhodnuto. Byl-li smír schválen pouze v části předmětu řízení, vrátí soud odpovídající část poplatku; věta první se použije obdobně.

(8) Změní-li soud k odvolání dražitele usnesení o příklepu nebo k odvolání předdražitele proti rozhodnutí o předražku, soud dražiteli vrátí z účtu soudu zaplacený poplatek snížený o 20 %, nejméně však o 1 000 Kč.

(9) Byla-li věc po zaplacení poplatku nebo po vydání rozhodnutí, kterým byla uložena povinnost zaplatit poplatek, postoupena jinému příslušnému soudu, vrací přeplatek (poplatek nebo jeho odpovídající část) z účtu soudu tento soud.

(10) Poplatek ani přeplatek na poplatku nelze vrátit po uplynutí 10 let od konce kalendářního roku, v němž byl zaplacen. Lhůta neběží, je-li řízení podle zvláštního právního předpisu přerušeno.

(11) Jde-li o poplatek za zápis skutečnosti do veřejného rejstříku provedený notářem, poplatková povinnost zaniká, pokud zápis nebyl proveden. Byl-li poplatek plátcem od poplatníka vybrán, vrátí jej plátcem poplatku poplatníkovi.

K odst. 1

1. Pokud došlo k zaplacení poplatku, aniž by k tomu byl zákonný podklad, je poplatkový soud (srov. § 3 a § 8 odst. 1) povinen poplatek vrátit, a to za podmínek § 10a, zejména ve lhůtě podle § 10a odst. 1. Poplatek soud vrací **převodem z účtu** soudu vedeného u České národní banky, resp. některé z jejích poboček (srov. výklad k § 8 odst. 3), a to i pokud byl poplatek zaplacen kolkovými známkami či v hotovosti (srov. výklad k § 8 odst. 4).

2. Poplatník, resp. jeho zástupce je povinen poskytnout potřebnou součinnost za účelem vrácení poplatku, zejména je soudu povinen sdělit číslo účtu, na který má být příslušná částka poukázána.

3. O vrácení poplatku je soud povinen **rozhodnout i bez návrhu** (z moci úřední, *ex officio*, srov. důvodová zpráva návrhu zák. č. 218/2011 Sb., ST 269, 6. VO 2010–2013, k čl. I, k bodu 13, web PSP). Naopak úrok z vratitelného přeplatku náleží pouze tehdy, pokud o něj poplatník požádá (srov. výklad k § 10a odst. 2).

4. Totožně jako při vrácení nedůvodně zaplaceného poplatku je postupováno i v případě přeplatku, tedy pokud bylo na poplatku zaplaceno více, než kolik zákon ukládá.

5. Nedůvodně zaplacený poplatek ani přeplatek na poplatku se nevrací, pokud by se jednalo o vrácení bagatelni částky do 50 Kč, ledaže se jedná o platbu na základě nesprávné výzvy nebo nesprávného rozhodnutí soudu ve smyslu odst. 2.

6. K vrácení poplatku soudy využívají vzory ministerstva, konkrétně vzor o. s. ř. č. 070 či 071a.

K odst. 2

7. Toto ustanovení výslovně pokrývá vrácení nedůvodně zaplaceného poplatku či přeplatku v případech, kdy se jedná o platbu na základě nesprávné výzvy podle § 9 odst. 1 či 8 nebo nesprávného rozhodnutí soudu [§ 4 odst. 1 písm. e) až i)].

8. Jedinou odlišností této varianty je okolnost, že v těchto případech je třeba vrátit i částku do 50 Kč (odst. 1 poslední věta).

9. Nesprávné rozhodnutí o uložení povinnosti zaplatit poplatek je soud v rámci autoremedury podle § 12 povolán zrušit nebo změnit i bez návrhu (srov. též § 210a o. s. ř.). V případě nesprávné výzvy k zaplacení poplatku nepřichází autoremedura v úvahu (viz výklad k § 9 odst. 1).

K odst. 3

10. Ustanovení je vyjádřením zásady, že **poplatková povinnost** je pojmově **navázána** (teprve) **na posouzení věci samé**, resp. zahájení meritorního projednání, jakož i výrazem zájmu na mimosoudním řešení sporů. Pokud nedojde k zahájení meritorního projednání věci z důvodu **zastavení řízení před prvním jednáním**, tedy předtím, než bylo zahájeno jednání nařízené k projednání věci samé ve smyslu § 115 ve spojení s § 117 o. s. ř., resp. § 49 odst. 1 a 4 s. ř. s. (tedy nejen že bylo nařízeno a účastníci se sešli v jednací síni, ale že bylo předsedou senátu po úvodním poučení a dalších úkonech skutečně prohlášeno za zahájené), je soud povinen poplatek vrátit z účtu soudu za podmínky § 10a, zejména ve lhůtě podle § 10a odst. 1. V řízení, v němž lze rozhodnout bez jednání, je třeba postupovat obdobně, dokud nebylo vydáno rozhodnutí o věci samé (odst. 5). Pojem „obdobně“ je v daném kontextu třeba interpretovat jako shodně (k interpretaci pojmu obdobně srov. výklad k § 6 odst. 8).

11. Poplatník má v takovém případě nárok na vrácení poplatku za návrh na zahájení řízení (žalobu, odvolání, dovolání nebo kasační stížnost), ovšem sníženého o pětinu, nejméně o 1 000 Kč. Důvod pro snížení vratky poplatku lze spatřovat v okolnosti, že zastavení řízení je zpravidla důsledkem zpětvzetí návrhu samotným poplatníkem jako navrhovatelem či následkem absence podmínek řízení před civilními soudy, přičemž zákon tak vyjadřuje zájem na tom, aby nedocházelo k nadbytečnému zatěžování soudů návrhy, které nedospějí k věcnému přezkumu v důsledku realizace dispozičního oprávnění navrhovatele vzít návrh zpět, resp. takovými návrhy, ohledně kterých nejsou splněny podmínky řízení.

12. Pokud je **návrh** na zahájení řízení naopak **odmítnut**, a to ještě před zahájením prvního jednání, resp. před vydáním rozhodnutí o věci samé, je-li v daném případě rozhodováno bez jednání (odst. 5), má poplatník nárok na vrácení zaplaceného poplatku v plné výši.

13. Specifické případy vrácení soudního poplatku viz odst. 4 a odst. 6 až 8.

14. Svěbytný případ vrácení poplatku Nejvyšším správním soudem namísto krajského soudu rozhodujícího v prvním stupni, který poplatek vybral, viz výklad k odst. 9.

15. V této souvislosti je třeba předestřít, že navrhovatelé v občanském soudním řízení jsou znevýhodněni oproti navrhovatelům ve správním soudnictví. Na rozdíl od úpravy soudního řádu správního, který pro případ neodstranitelné absence podmínek řízení předpokládá odmítnutí návrhu (§ 46 odst. 1, 2 s. ř. s.), a tedy vrácení poplatku v plné výši, podle občanského soudního řádu je řízení zpravidla zastavováno (§ 104, § 104b odst. 1 o. s. ř.), a vrácený poplatek je tak ponížen. Při postupu podle soudního řádu správního, kde dochází k odmítnutí návrhu, se navíc poplatek za návrh na zahájení řízení ze zákona vůbec nevybírání, pokud jej soud před prvním jednáním odmítne (§ 6a odst. 4). V tomto směru by tedy bylo namísto úpravu obou procesních řádů sjednotit, popř. odpovídajícím způsobem novelizovat komentované ustanovení.

16. K vrácení odpovídající části poplatku v případě zúžení předmětu řízení (částečného zpětvetí) srov. výklad k § 6a odst. 3.

K odst. 4

17. Jedná se o specifické mechanismy vrácení poplatku podle pravidel odst. 3. V případě zastavení řízení pro zpětvetí návrhu lze (ponížený) poplatek vrátit, i pokud ke zpětvetí došlo teprve po vydání platebního rozkazu podle § 172 o. s. ř., elektronického platebního rozkazu podle § 174a, evropského platebního rozkazu podle § 174b nebo směnečného (šekového) platebního rozkazu podle § 175 o. s. ř., avšak nejpozději v poslední den lhůty k podání odporu či námitek proti platebnímu rozkazu, elektronickému platebnímu rozkazu nebo evropskému platebnímu rozkazu. V případě, že k podání odporu dojde, vrací se (ponížený) poplatek, pokud bylo řízení zastaveno před prvním jednáním ve věci.

18. Při částečném zastavení řízení (částečném zpětvetí) se vrací odpovídající část poplatku (přeplatek) obdobně, v intencích § 6a odst. 3 věta třetí a čtvrtá.

19. K soudním poplatkům za řízení o evropském platebním rozkazu srov. čl. 25 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu.

K odst. 5

20. Pokud je v řízení **rozhodováno bez jednání**, je určujícím okamžikem pro možnost vrácení poníženého poplatku při zastavení řízení, resp. vrácení poplatku v plné výši v případě odmítnutí návrhu **vydání rozhodnutí o věci samé**. Pokud

k nařízení jednání dojde, ustanovení nelze aplikovat; rozhodujícím je v takovém případě okamžik zahájení jednání (srov. výklad k odst. 3).

21. Podmínky, za kterých lze v řízení rozhodnout bez nařízení jednání, jsou upraveny např. v § 115a o. s. ř. obecně pro řízení před soudem prvního stupně, v § 177 o. s. ř. ve věcech ochrany rušené držby, v § 214 odst. 2 a 3 pro odvolací řízení, v § 235f o. s. ř. pro řízení o žalobě na obnovu řízení či pro zmatečnost, v § 243a odst. 1 pro řízení o dovolání, v § 250g pro řízení podle části páté, v § 253 odst. 2 a § 254 odst. 8 pro řízení o výkonu rozhodnutí.

22. Ve správním soudnictví vymezuje podmínky rozhodování bez nařízení jednání především § 51 s. ř. s., v rámci jednotlivých typů řízení pak § 88 odst. 3, § 89 odst. 5, § 90 odst. 3 a § 91 odst. 3 s. ř. s. ve věcech volebních, § 91a odst. 3 a § 91b odst. 3 s. ř. s. ve věcech referenda. Rovněž o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání (§ 109 odst. 2 věta první s. ř. s.).

23. Pro aplikaci ustanovení je klíčové vymezení pojmu **rozhodnutí „o věci samé“**. Jeho aplikace je bezproblémová v případech, kdy se jedná o procesní důvody rozhodnutí, typicky např. pro neodstranění vad návrhu podle § 43 odst. 2 o. s. ř., pro opožděnost odvolání podle § 208 odst. 1 o. s. ř., za podmínek § 218 o. s. ř., či zpravidla v řízení o dovolání, za podmínek § 243c odst. 1 o. s. ř., v řízení podle části páté v intencích § 250g odst. 1 o. s. ř. Ve správním soudnictví půjde o odmítnutí pro neodstranění vad návrhu podle § 37 odst. 5 s. ř. s. nebo z důvodů podle § 46 odst. 1 a 2 s. ř. s.

24. Toto ustanovení by ovšem nemělo být používáno v případech, kdy procesní předpis sice předpokládá odmítnutí návrhu, přičemž však k takovému **odmítnutí** soud přistoupí **teprve poté, co posoudí meritorní obsah věci** a uváží, zda lze o návrhu rozhodovat ve věci samé. Takové rozhodnutí – byť mající formu odmítnutí – by mělo být interpretováno již jako rozhodování o věci samé a poplatek by vrácen být neměl. Typicky se bude jednat o odmítnutí dovolání podle § 237 o. s. ř., tedy po zvážení tam uvedených hledisek (nikoli ve spojení s taxativním výčtem v § 238 o. s. ř.), nebo o odmítnutí kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany pro nepřijatelnost podle § 104a s. ř. s. [tato řízení jsou nicméně zpravidla dotčena osobním osvobozením podle § 11 odst. 2 písm. a) či i)].

K odst. 6

25. Jedná se o další specifický případ vrácení poplatku, který zvýhodňuje řízení o rozvod manželství podle § 383 a násl. z. ř. s. a ve zvýšené míře motivuje účastníky k tomu, aby od vedení řízení upustili. Poplatek soud nad rámec podmínek podle odst. 3 vrátí i tehdy, a to v plné výši, pokud bylo řízení zastaveno nebo pokud byl návrh vzat zpět (bez ohledu na to, kdy skutečně dojde k zastavení řízení) nejpozději před vydáním rozhodnutí soudem prvního stupně.

26. Vrácení poplatku přichází v úvahu dokonce i při zpětvzetí po vydání rozhodnutí soudu, které však ještě nenabylo právní moci a proti němuž nebylo podáno odvolání; v takovém případě se vrací polovina poplatku. Tuto normu nelze aplikovat na zastavení řízení z jiného důvodu než pro zpětvzetí.

27. Obdobně je postupováno rovněž v řízení ve věcech registrovaného partnerství podle § 399 z. ř. s. a ve smyslu zák. č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.

K odst. 7

28. Ponížený poplatek ve výši totožné jako podle odst. 3 a 4 se vrací i v případě schválení smíru mezi účastníky podle § 99 o. s. ř. před tím, než je vydáno standardní rozhodnutí ve věci samé. I z této úpravy zvýhodňující účastníky nad rámec obecné úpravy odst. 3 (obdobně jako např. při řízení o rozvod manželství podle odst. 6) je patrný zájem zákonodárce na řešení věci mimosoudně, resp. jinak než autoritativním rozhodnutím soudu.

29. V případě schválení smíru pouze v části předmětu řízení se vrací část poplatku odpovídající podílu předmětu řízení, ohledně kterého byl smír uzavřen, na celkovém předmětu řízení (srov. odst. 3 věta druhá a dále § 6a odst. 3 věta třetí a čtvrtá).

K odst. 8

30. Specifický případ vrácení poníženého poplatku byl do zákona zaveden rovněž pro případy, kdy dražitel či předražitel uspěje s odvoláním a dosáhne změny usnesení o příklepu (srov. § 336j o. s. ř.) nebo rozhodnutí o předražku (srov. § 336ja o. s. ř.), resp. dosáhne rozhodnutí soudu, že se příklep či předražek neuděluje (§ 336k odst. 4 o. s. ř.).

31. K poplatkové povinnosti v těchto specifických případech srov. položku 22 bod 12 sazebníku.

K odst. 9

32. Specifickou úpravu, která souvisí s tím, že soudní poplatky jsou podle § 8 odst. 2 příjmem státního rozpočtu bez ohledu na to, u kterého z funkčně příslušných soudů byly zaplacený, zakotvuje komentované ustanovení pro případy následného postoupení věci jinému příslušnému soudu (např. na základě delegace podle § 12 o. s. ř., resp. § 9 s. ř. s., nebo na základě přenesení příslušnosti podle § 5 z. ř. s. nebo podle § 76 zák. o veř. rejstřících).

33. Poplatek či jeho odpovídající část **vrací soud, kterému byla věc postoupena**, a to i tehdy, pokud byl poplatek zaplacen na účet soudu příslušného původně (před postoupením), resp. na základě rozhodnutí původně příslušného soudu o uložení povinnosti poplatek zaplatit.

34. Svěbytný případ tohoto druhu zakotvuje i § 110 odst. 3 s. ř. s., podle něhož Nejvyšší správní soud rozhoduje o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu, pokud současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu rozhodne mj. o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení. V těchto případech je Nejvyšší správní soud povolán k vrácení případně zaplaceného soudního poplatku za žalobu (návrh) z vlastního účtu bez ohledu na to, že poplatek byl původně vybrán krajským soudem rozhodujícím v prvním stupni.

K odst. 10

35. Zákon stanoví **prekluzivní dobu v trvání 10 let** od konce kalendářního roku, v němž byl poplatek zaplacen, po jejímž uplynutí nelze poplatek ani přeplatek na poplatek vrátit.

36. Tato lhůta neběží po dobu přerušení řízení. Toto omezení bylo do zákona zavedeno novelou provedenou zák. č. 218/2011 Sb., s účinností od 1. 9. 2011, přičemž podle důvodové zprávy bylo jejím záměrem vyloučit prekluzi především v případech dlouhodobých přerušení řízení podle § 140a, resp. § 263 insolvenčního zákona (ST 269, 6. VO 2010–2013, k čl. I, k bodu 12, web PSP). Je nicméně třeba je aplikovat i na jiná přerušení řízení, např. podle § 109 nebo § 110 o. s. ř., resp. podle § 48 s. ř. s.; i tato je v kontextu komentovaného ustanovení třeba považovat za zvláštní úpravu (*lex specialis*), byť se pojmově jedná o obecné předpisy subsidiárně aplikované podle § 13 odst. 1 (srov. výklad k § 13 odst. 1).

37. K prekluzi ve vztahu k autoremeduře srov. § 12 odst. 2.

K odst. 11

38. Novelou provedenou zák. č. 87/2015 Sb., s účinností od 1. 5. 2015, byl do zákona zakotven specifický mechanismus výběru poplatku za zápis skutečnosti do veřejného rejstříku provedený notářem [srov. výklad k § 1 písm. c) a § 7a]. Poplatková povinnost zaniká v případě, pokud zápis nebyl proveden, typicky pokud dojde k odmítnutí provést zápis podle § 112 zák. o veř. rejstřících.

39. Vzhledem k tomu, že zásadní postavení při výběru a odvodu poplatku zákon vymezuje notáři provádějícímu zápis jako plátcí poplatku, je i k jeho případnému vrácení povinen **notář, který příslušnou částku vybral**, a teprve po provedení zápisu by byl povinen ji odvést poplatkovému soudu jako správci poplatku (§ 7a odst. 4).

40. Vzhledem k tomu, že § 10a zákona výslovně nevztahuje aplikaci zde zakotvené lhůty i na notáře vracejícího poplatek za (neprovedený) zápis skutečnosti do veřejného rejstříku, přičemž navíc notář není v postavení správce, nýbrž toliko v postavení plátce poplatku, je třeba se přiklonit k závěru, že se lhůta 30 dnů podle § 10a odst. 1 na notáře nevztahuje, a tento je tak povinen vrátit poplatek bez zbytečného odkladu poté, co dojde ke splnění zákonných podmínek pro takový postup. V případě prodlení při vrácení poplatku nepřipadá v úvahu ani stanovení úroku z vratitelného přeplatku podle § 10a odst. 2.

Související ustanovení:

§ 3 – příslušnost, § 4 – vznik poplatkové povinnosti, § 6a odst. 3 věta třetí a čtvrtá – zúžení předmětu řízení, § 6a odst. 4 – nevybírání poplatku, § 7a – výběr a odvod poplatku za zápis skutečnosti do veřejného rejstříku provedený notářem, § 8 – placení poplatků, § 9 odst. 1, 8 – výzva k zaplacení poplatku, § 10a – lhůta k vrácení poplatku, § 12 – autoremedura, § 13 odst. 1 – subsidiární aplikace soudních řádů

Související předpisy:

§ 12, § 43 odst. 2, § 99, § 104, § 104b odst. 1, § 109, § 110, § 115, § 115a, § 117, § 172, § 174a, § 174b, § 177, § 208 odst. 1, § 214 odst. 2 a 3, § 218, § 235f, § 237, § 238, § 243a odst. 1, § 243c odst. 1,

§ 250g, § 253 odst. 2, § 254 odst. 8, § 336j, § 336ja, § 336k odst. 4 o. s. ř., – § 5, § 383, § 399 z. ř. s., – § 9, § 37 odst. 5, § 46 odst. 1, 2, § 48, § 49 odst. 1 a 4, § 51, § 88 odst. 3, § 89 odst. 5, § 90 odst. 3, § 91 odst. 3, § 91a odst. 3, § 91b odst. 3, § 104a, § 109 odst. 2, § 110 odst. 3 věta první s. ř. s., – § 76, § 112 zák. o veř. rejstřících, – § 140a, § 263 insolvenčního zákona, – čl. 25 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu

§ 10a

(Lhůta k vrácení poplatku a úroky)

(1) Je-li soud povinen vrátit již zaplacený poplatek nebo přeplatek na poplatek, učiní tak ve lhůtě do 30 dnů od právní moci rozhodnutí, kterým o vrácení rozhodl.

(2) Je-li již zaplacený poplatek nebo přeplatek poukázán po uplynutí lhůty podle odstavce 1, soud na žádost poplatníka stanoví a do 30 dnů ode dne podání žádosti poukáže úrok z vratitelného přeplatku podle daňového řádu.

K odst. 1

1. Tato zvláštní úprava byla do zákona zavedena novelou provedenou zák. č. 218/2011 Sb., s účinností od 1. 9. 2011, a to z důvodu vyjasnění vztahu mezi zákonem o soudních poplatcích a daňovým řádem, který je třeba aplikovat při správě placení poplatků podle § 13 odst. 2 a který stanoví vlastní lhůty pro vrácení vratitelného přeplatku, a sice obecně v délce 30 dnů, ve specifických případech v délce 15 dnů (srov. § 155 odst. 3, § 168 odst. 3 až 5, § 185 odst. 2 daňového řádu, důvodová zpráva návrhu zák. č. 218/2011 Sb., ST 269, 6. VO 2010–2013, k čl. I, k bodu 13, web PSP). Ustanovení o aplikaci daňového řádu bylo do zákona zavedeno novelou provedenou zák. č. 281/2009 Sb., s účinností od 1. 1. 2011 (tedy spolu s účinností daňového řádu samotného), přičemž zák. č. 281/2009 Sb. byla rovněž do § 6a odst. 3 poprvé zavedena lhůta pro vrácení poplatku, a sice v délce 15 dnů, ovšem pouze ve vztahu k přeplatku v důsledku zúžení předmětu řízení (částečného zpětvzetí). Následně s odstupem 8 měsíců byla norma novelou provedenou zák. č. 218/2011 Sb. převedena do komentovaného ustanovení, zobecněna a prodloužena na 30 dnů.

2. Podle současné právní úpravy je tedy jakékoli vrácení poplatku, ať již se jedná o vrácení celého poplatku, nebo jen jeho části (přeplatku), nutno provést **do 30 dnů od právní moci rozhodnutí, jímž bylo o vrácení rozhodnuto** (např. rozhodnutí, jehož zvláštním výrokem bylo o vrácení rozhodnuto, či od právní moci samostatného usnesení o vrácení poplatku). Vedle vyjasnění právní úpravy ve vztahu k daňovému řádu byla významným impulsem k zavedení lhůty k vrácení poplatku dřívější roztržštěná praxe soudů, při níž k vrácení docházelo živelně a často s významným časovým odstupem, např. teprve na základě zvláštního výroku v meritorním rozhodnutí, či dokonce teprve dodatečně po pravomocném skončení věci (v rámci tzv. porozsudkové agendy).

3. Následkem nedodržení lhůty je povinnost vrácení úroku z vratitelného přeplatku (viz výklad k odst. 2).

4. Při stanovení lhůty v délce 30 dnů, resp. jejím prodloužením z původních 15 dnů podle § 6a odst. 3 pak bylo přihlédnuto i k rozsahu administrativní zátěže obecných soudů, při kterém by obecnou lhůtu v délce 15 dnů v řadě případů nebylo reálně možné splnit, a to i proto, že v rámci lhůty je pravidelně třeba mj. vyžádat (ověřit) číslo účtu, na který má být přeplatek poukázán.

5. Ustanovení lze vnímat i jako případ specifické jednostranné kogentní normy [jak jsou tyto případy typově nazývány ve smluvním právu, srov. též výklad k § 4 odst. 1 písm. e) až i)]. Zamezuje tomu, aby soud ve výroku usnesení o vrácení poplatku stanovil lhůtu delší 30 dnů, nebrání ovšem tomu, aby stanovil lhůtu kratší; stanovenou (zkrácenou) lhůtou je nicméně následně soud, resp. správa soudu fakticky realizující vrácení poplatku vázána.

6. Na rozdíl od úpravy § 9 odst. 7, kdy je ke zrušení rozhodnutí o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku třeba, aby byla příslušná částka v daném časovém období skutečně připsána na účet soudu, v případě vrácení poplatku postačí příslušnou částku v zákonné lhůtě poukázat na účet poplatníka. Za den poukázání poplatku se považuje den, kdy došlo k jeho odepsání z účtu soudu. Tato okolnost vyplývá z § 155 odst. 3, 5 a 6 daňového řádu, který je v intencích § 13 odst. 2 nutno aplikovat jako subsidiární úpravu; z „poukázání“ částky ve stanovené lhůtě ostatně vychází i odst. 2.

7. Lhůta se počítá podle obecných pravidel § 57 odst. 1 a 2 o. s. ř., resp. § 40 odst. 1 až 3 s. ř. s. (srov. § 13 odst. 1).

K odst. 2

8. Ustanovení výslovně vtahuje do úpravy zákona o soudních poplatcích institut **úroku z vratitelného přeplatku** podle § 155 odst. 5 daňového řádu. Tento úrok odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o 14 procentních bodů, platné pro první den příslušného kalendářního pololetí. Úrok náleží ode dne následujícího po dni, ve kterém uplynula stanovená lhůta pro vrácení poplatku, a do dne poukázání poplatku na účet poplatníka. Úrok se nepřizná, pokud se jedná o částku nepřesahující 100 Kč.

9. Úrok z vratitelného přeplatku **náleží pouze tehdy, pokud o něj poplatník požádá** (k vrácení vlastního poplatku z úřední povinnosti srov. výklad k § 10 odst. 1).

10. O výši úroku rozhodne soud bezodkladně po vrácení vlastního poplatku, resp. po podání žádosti o vratitelný přeplatek, pokud byla podána později. Zákon neupravuje prekluzi práva na úrok z vratitelného přeplatku; jako příhodné se jeví vycházet ze lhůty 6 let od konce roku, ve kterém vzniklo právo na vrácení poplatku, jak je zakotvena v § 155 odst. 7 daňového řádu, byť konstrukce daňového řádu je částečně odlišná (daňový subjekt žádá o vrácení vratitelného přeplatku jako takového, přičemž o úroku z něj pak již správce rozhodne z úřední povinnosti).

11. Při posouzení nároku na úrok soud zohlední rovněž okolnost, zda k prodlení nedošlo v důsledku odmítnutí součinnosti poplatníka, který např. vzdor výzvě nedsdělil soudu číslo účtu, na který má být poplatek či přeplatek na poplatek vrácen.

Související ustanovení:

§ 10 – vrácení poplatku, § 13 odst. 1 – aplikace soudních řádů, § 13 odst. 2 – subsidiární aplikace daňového řádu

Související předpisy:

§ 57 odst. 1 a 2 o. s. ř., – § 40 odst. 1 až 3 s. ř. s., – § 155 odst. 3, 5 až 7, § 168 odst. 3 až 5, § 185 odst. 2 daňového řádu

§ 11

Osvobození od poplatku

(1) Od poplatku se osvobozují řízení ve věcech

- a) opatrovnických, péče soudu o nezletilé, osvojení a povolení uzavřít manželství,
- b) důchodového pojištění (zabezpečení), příplatku k důchodu, zvláštního příspěvku k důchodu, nemocenského pojištění, státní sociální podpory, pojistného na veřejné zdravotní pojištění, sociální péče, pomoci v hmotné nouzi a státních dávek, podpory v nezaměstnanosti, podpory při rekvalifikaci a kompenzace a dávek pěstounské péče,
- c) vzájemné vyživovací povinnosti rodičů a dětí,
- d) zásahu do integrity, vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče,
- e) pozůstalostních v prvním stupni řízení,
- f) svéprávnosti, podpůrných opatření, poručenských a určení, zda je třeba souhlasu rodičů dítěte k jeho osvojení,
- g) veřejného rejstříku, týká-li se zápis fyzické nebo právnické osoby, jejíž úpadek nebo hrozící úpadek se řeší v insolvenčním řízení, v němž již bylo vydáno rozhodnutí o úpadku,
- h) přiznání statusu veřejné prospěšnosti,
- i) volebních,
- j) kompetenčních žalob,
- k) zápisu údajů o spolku, pobočném spolku, odborové organizaci, mezinárodní odborové organizaci, organizaci zaměstnavatelů a mezinárodní organizaci zaměstnavatelů a jejich pobočné organizaci, nadaci, nadačním fondu, ústavu a obecně prospěšné společnosti do veřejného rejstříku nebo jeho změny,
- l) výmazu osoby z veřejného rejstříku,
- m) výmazu podnikatele z obchodního rejstříku,
- n) náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem.

(2) Od poplatku se osvobozují

- a) Česká republika a státní fondy,